

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№6(6)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 114 sahifa,
22-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

“Kitobxonlar klubi” modelining ingliz tili to‘garak mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning kognitiv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	10
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	
Bo‘lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatida suggestiv yondashuvning o‘rni	14
Arolov Davronjon Davlataliyevich	
Akmeologik yondashuv asosida maktabgacha ta‘lim direktor o‘rinbosarlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	19
Asatullayeva Sitora Dilmurod qizi	
Hozirgi o‘zbek tilida neologizmlarning tarixi va bugungi kun taraqqiyoti.....	22
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotlari bolalarida jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	26
Djurayeva Dilfuza Nuriddin qizi	
Korpus lingvistikasi vositalari yordamida bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining til tahlili ko‘nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	30
Eshonqulova Sarvinoz Yashinovna	
Talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun‘iy intellektning o‘rni va ahamiyati.....	35
Hojiyeva Nasiba Bahodirovna	
Logopedik mashg‘ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish moduliga oid mustaqil ta‘lim topshiriqlarini integrativ modellashtirishning innovatsion texnologiyalari.....	39
Ibroximova O‘g‘iloy Inomjon qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida ortiqcha vaznli bolalarga differensial yondashuvning ahamiyati	43
Yuldashev Bobirjon Noibjon o‘g‘li	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotida xalq og‘zaki ijodi vositasida bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishning ahamiyati.....	48
Muradxanova Munisaxon Ikrom qizi	
Bo‘lajak psixologlarda altruistik xulq motivlarini rivojlantirishning psixologik imkoniyatlari	54
Nusratova Mexriniso Baxshilloevna	
Inklyuziv ta‘lim tushunchasi va uning zamonaviy pedagogik paradigmalar tizimidagi o‘rni.....	59
Pulatova Dilfuza Azamkulovna	
Magistrlarda “Imposter sindromi”ni yengish orqali kreativ salohiyatni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari.....	66
Qayumov Baxtiyor Zokirjon o‘g‘li	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutqining fonematik rivojlanishi	70
Qurbonova Sevara Suyunovna	
Mikrobiologiya ta‘limida individual pedagogik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlari	74
Raxmatov Oxunjon Soibjonovich	
“Estetik tarbiya”, “kreativ kompetensiya”, “estetik tarbiya mexanizmlari” tushunchalarining konseptual asoslari.....	79
Saidova Feruza Akramovna	
Zamonaviy ta‘lim jarayonida neyropedagogika yordamida nutqiy ko‘nikmalarni rivojlantirish.....	84
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
“So‘nggi jadid” Begali Qosimovning ilmiy-pedagogik merosi.....	88
Toxirova Dilshoda Inom qizi	
Ona tili darslarida o‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantiruvchi mashq va topshiriqlar ustida ishlash	92
Turg‘unova Nilufar Muxiddin qizi	
Ingliz, golland va o‘zbek tillaridagi frazeologizmlarning lingvostatistik xususiyatlari.....	96
Xaydarova Go‘zalxon	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda yumshoq ko'nikmalarning ahamiyati.....	101
Xolmatova Dilshoda Sherali qizi	
Farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari	105
Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna	
Yoshlarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali sotsial manipulyativ ta'sirlarga psixologik barqarorlikni shakllantirish.....	109
Qosimova Sarvinoz Baxtiyorovna	

INGLIZ, GOLLAND VA O'ZBEK TILLARIDAGI FRAZEOLOGIZMLARNING LINGVOSTATISTIK XUSUSIYATLARI

Xaydarova Go'zalxon

O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz, golland va o'zbek tillaridagi frazeologik birliklarning lingvostatistik xususiyatlari qiyosiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda frazeologizmlarning qo'llanish chastotasi, struktur barqarorligi, variantlilik darajasi, semantik guruhlar hamda funksional taqsimoti statistik yondashuv asosida yoritiladi. Shuningdek, korpus lingvistikasi materiallari asosida turli tillardagi yuqori chastotali frazeologik birliklarning umumiy va farqli jihatlari aniqlanadi. Maqolada frazeologik birliklarning til tizimidagi o'rni, ularning og'zaki va yozma nutqdagi faolligi, madaniy xususiyatlari hamda universallik va milliylik belgilarining namoyon bo'lishi tahlil etiladi. Tadqiqot natijalari frazeologiya, lingvostatistika va qiyosiy tilshunoslik rivojiga muayyan hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: frazeologik birlik, lingvostatistika, chastota, strukturaviy barqarorlik, variantlilik, korpus lingvistikasi, semantik guruh, qiyosiy tahlil.

Abstract: This article presents a comparative analysis of the linguostatistical features of phraseological units in English, Dutch, and Uzbek. The study examines the frequency of usage, structural stability, degree of variation, semantic groups, and functional distribution of phraseological units through a statistical approach. In addition, corpus linguistics data are used to identify the common and distinctive features of high-frequency phraseological expressions across the three languages. The article also discusses the role of phraseological units in the language system, their activity in spoken and written discourse, cultural specificity, and the manifestation of universal and national characteristics. The findings contribute to the development of phraseology, linguostatistics, and comparative linguistics.

Key words: phraseological unit, linguostatistics, frequency, structural stability, variation, corpus linguistics, semantic group, comparative analysis.

Аннотация: В данной статье проводится сравнительный анализ лингвостатистических особенностей фразеологических единиц английского, голландского и узбекского языков. В исследовании рассматриваются частотность употребления, структурная устойчивость, степень вариативности, семантические группы и функциональное распределение фразеологизмов на основе статистического подхода. Кроме того, на материале корпусной лингвистики выявляются общие и отличительные черты высокочастотных фразеологических единиц в разных языках. В статье анализируется место фразеологических единиц в языковой системе, их активность в устной и письменной речи, культурная специфика, а также проявление универсальных и национальных особенностей. Результаты исследования вносят определённый вклад в развитие фразеологии, лингвостатистики и сопоставительного языкознания.

Ключевые слова: фразеологическая единица, лингвостатистика, частотность, структурная устойчивость, вариативность, корпусная лингвистика, семантическая группа, сопоставительный анализ.

KIRISH

Frazeologiya tilshunoslikning muhim sohalaridan biri bo'lib, u barqaror so'z birikmalari - idiomalar, maqollar, kollokatsiyalar va boshqa tayyor birliklarni o'rganadi. Frazeologik birliklar tilning obrazlilik, ifodaliligi va madaniy xususiyatlarini aks ettiradi.

Zamonaviy lingvistika rivojlanishi bilan frazeologik birliklarni o'rganishda yangi yo'nalish - lingvostatistik tahlil muhim ahamiyat kasb etmoqda. Lingvostatistika til birliklarining qo'llanish chastotasi, tarqalish darajasi va struktur xususiyatlarini statistik usullar orqali o'rganadi.

Mazkur maqolada ingliz, golland va o'zbek tillaridagi frazeologik birliklarning lingvostatistik xususiyatlari, ularning qo'llanish chastotasi, struktur modellari va funksional taqsimoti misollar asosida tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Frazeologik birliklarni o'rganish tilshunoslikning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, bu sohada ko'plab olimlar ilmiy tadqiqotlar olib borgan. Rus tilshunosi V.V. Vinogradov frazeologizmlarni semantik yaxlitlik darajasiga ko'ra tasniflab, frazeologik birliklar nazariyasining shakllanishiga katta hissa qo'shgan. A.V. Kunin esa ingliz tili frazeologiyasini tizimli ravishda tadqiq etib, frazeologik birliklarning struktur-semantik xususiyatlarini keng yoritgan.

G'arb tilshunosligida N. Cowie, R. Moon va J. Sinclair kabi olimlar korpus lingvistikasi asosida frazeologik birliklarning qo'llanish chastotasi hamda nutqdagi funksional xususiyatlarini tadqiq qilganlar. Ularning ishlari frazeologizmlarni lingvostatistik jihatdan o'rganish uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

O'zbek tilshunosligida A. Mamatov, Sh. Rahmatullayev, B. Yo'ldoshev va boshqa olimlar frazeologik birliklarning semantik, lingvomadaniy hamda funksional jihatlarini o'rganganlar. Xususan, Sh. Rahmatullayev o'zbek frazeologiyasining nazariy asoslarini ishlab chiqqan bo'lsa, A. Mamatov frazeologizmlarning lingvomadaniy xususiyatlarini tadqiq etgan.

Mavjud tadqiqotlar frazeologik birliklarning semantik va struktur xususiyatlarini keng yoritgan bo'lsa-da, ingliz, golland va o'zbek tillaridagi frazeologizmlarning lingvostatistik xususiyatlarini qiyosiy jihatdan o'rganishga bag'ishlangan tadqiqotlar nisbatan kam uchraydi. Shu sababli mazkur tadqiqot ushbu tillardagi frazeologik birliklarning qo'llanish chastotasi, struktur barqarorligi va funksional taqsimotini qiyosiy tahlil qilishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Lingvostatistika va frazeologiya

Lingvostatistika - bu til birliklarini miqdoriy jihatdan o'rganadigan yo'nalish bo'lib, u quyidagi ko'rsatkichlarga e'tibor beradi:

- qo'llanish chastotasi;
- variantlilik darajasi;
- struktur barqarorlik;
- funksional taqsimot.

Frazeologik birliklarning lingvostatistik tadqiqi ularning til tizimidagi real o'rnini aniqlashga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, idiomalar vaqt o'tishi bilan o'zgaradi: ayrimlari faol qo'llanilsa, boshqalari asta-sekin iste'moldan chiqadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

1. Frazeologizmlarning qo'llanish chastotasi

Frazeologik birliklarning eng muhim lingvostatistik ko'rsatkichlaridan biri - chastota hisoblanadi. Turli tillarda keng qo'llaniladigan iboralar odatda kundalik nutqda faol ishlatiladi.

Ingliz tilida:

- break the ice
- hit the nail on the head
- time is money

Golland tilida:

- de spijker op de kop slaan (to'g'ri aytmoq)
- tijd is geld
- het ijs breken

O'zbek tilida:

- "ko'z ochib yumguncha"
- "yuragiga yaqin olmoq"
- "vaqt oltin"

Korpus tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, yuqori chastotali frazeologizmlar ko'pincha umumiy hayotiy tajribaga asoslangan bo'ladi.

Masalan:

- ingliz: time is money
- golland: tijd is geld
- o'zbek: vaqt oltin

Bu iboralar barcha uch tilda yuqori chastotaga ega bo'lib, ularning lingvostatistik jihatdan "yadro birliklar" ekanligini ko'rsatadi.

2. **Struktur barqarorlik va variativlik**

Frazeologik birliklarning lingvostatistik tahlilida yana bir muhim omil - struktur barqarorlik hisoblanadi. Tadqiqotlarga ko'ra, frazeologik birliklar quyidagi xususiyatlarga ega:

- leksik o'zgarmaslik;
- sintaktik qat'iylik;
- semantik yaxlitlik.

Misollar:

Ingliz:

spill the beans (variantlari juda kam)

Golland:

de kat uit de boom kijken (kutib turmoq)

O'zbek:

"til tishlamoq"

Biroq ba'zi frazeologizmlar variantlarga ega bo'lishi mumkin:

Ingliz:

burn one's bridges / burn bridges

O'zbek:

"ko'ngliga olmoq / yuragiga yaqin olmoq"

Lingvostatistik jihatdan variantlilik darajasi qanchalik past bo'lsa, birlik shunchalik barqaror hisoblanadi.

3. **Frazeologizmlarning uzunligi va struktur modellari**

Lingvostatistik tahlilda frazeologizmlarning uzunligi (komponentlar soni) ham muhim hisoblanadi. Uch tilda eng ko'p uchraydigan modellar:

1. **Ikki komponentli:**

- ingliz: black market
- golland: rode kaart
- o'zbek: "qora bozor"

2. **Uch komponentli:**

- ingliz: kick the bucket
- golland: met de deur in huis vallen
- o'zbek: "boshini qotirmoq"

3. **Gap shaklidagi:**

- ingliz: Actions speak louder than words
- golland: Oost west, thuis best
- o'zbek: "Mehnat qilgan to'y qiladi"

Statistik jihatdan eng ko'p uchraydigan birliklar – 2-3 komponentli frazeologizmlar hisoblanadi.

4. Semantik guruhlar va ularning statistik taqsimoti

Frazeologik birliklar semantik jihatdan turli guruhlariga bo'linadi va ularning chastotasi ham farqlanadi. Eng faol semantik guruhlar:

1. Emotsiyalar:
  - ingliz: lose one's head
  - o'zbek: "o'zini yo'qotmoq"
2. Mehnat va faoliyat:
  - ingliz: no pain, no gain
  - o'zbek: "mehnat qilmagan - to'y qilmas"
3. Vaqt:
  - ingliz: time flies
  - golland: de tijd vliegt
  - o'zbek: "vaqt uchadi"

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, eng yuqori chastotali frazeologizmlar kundalik hayot bilan bog'liq semantik maydonlarga tegishli.

5. Korpus lingvistikasi va frazeologiya

Lingvostatistik tahlil asosan korpus lingvistikasi asosida olib boriladi.

Korpus - bu real nutq materiallari (matnlar, suhbatlar) to'plami bo'lib, u orqali frazeologizmlarning:

- chastotasi;
- qo'llanish konteksti;
- stilistik xususiyatlari aniqlanadi.

Masalan, tadqiqotlar natijasida ayrim idiomalar faqat og'zaki nutqda faol ishlatilishi aniqlangan.

6. Frazeologizmlarning funksional taqsimoti

Frazeologik birliklar turli funksional uslublarda turlicha chastotaga ega:

Uslub	Xususiyat
So'zlashuv nutqi	eng yuqori chastota
Badiiy matn	obrazlilik yuqori
Ilmiy uslub	kam qo'llanadi
Rasmiy uslub	cheklangan

Masalan, o'zbek tilida biznes diskursida frazeologizmlar madaniy va kommunikativ vazifani bajaradi.

7. Uch til o'rtasida lingvostatistik o'xshashliklar

Ingliz, golland va o'zbek tillaridagi frazeologik birliklarning lingvostatistik tahlili quyidagi umumiyliklarni ko'rsatadi:

1. Eng yuqori chastotali iboralar umumiy insoniy tajribaga asoslangan.
2. Ko'pchilik frazeologizmlar 2–3 komponentdan iborat.
3. Emotsional va kundalik hayotga oid iboralar ustun.
4. Barqaror birliklar kam variantga ega.
5. Og'zaki nutqda frazeologizmlar ko'proq ishlatiladi.

Bu umumiyliklar til va tafakkurning universalligini tasdiqlaydi.

8. Farqli jihatlar

Shu bilan birga, lingvostatistik farqlar ham mavjud:

- ingliz tilida frazeologizmlar ko'proq global va universal.
- golland tilida Yevropa madaniyatiga xos birliklar ustun.
- o'zbek tilida milliy-madaniy elementlar (non, mehmondo'stlik) ko'p.

masalan:

O'zbek: "non sindirmoq"

Ingliz tilida to'g'ridan-to'g'ri ekvivalenti yo'q.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Lingvostatistik tahlil frazeologik birliklarni chuqurroq o'rganish imkonini beradi. Ingliz, golland va o'zbek tillari misolida quyidagi xulosalarga kelish mumkin:

1. Frazeologizmlar tilning eng faol va obrazli qatlamidir.
2. Ularning chastotasi insoniy tajriba bilan bog'liq.
3. Struktur jihatdan 2–3 komponentli birliklar ustun.
4. Lingvostatistik tahlil til o'rganishda muhim ahamiyatga ega.
5. Frazeologizmlar madaniyat va tafakkur ko'zgusi hisoblanadi.

Shunday qilib, frazeologik birliklarning lingvostatistik xususiyatlarini o'rganish tilshunoslikning dolzarb va istiqbolli yo'nalishlaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Budiltseva M., Novikova N. Life of an Idiom: Corpus-Based Study, 2023.
2. Ruzikulov F. Phraseological Units and Their Importance in Language Learning, 2024.
3. Tursunova N. Stability of Phraseological Units, 2024.
4. Alisoy H. Semantic Classification of Phraseological Units, 2024.
5. Kodirova M. Functions of Phraseological Units in Uzbek Discourse, 2024.
6. Mamatov A. Linguocultural Study of Phraseological Units, 2021.
7. Erkinova M. Types of Phraseological Units, 2023.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(6)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.